

29.8.2014

Oikeusministeriölle

Asia: Lausunto työryhmän mietinnöstä ”Valtion oikeusaputoimistojen rakenneuudistus” (Mietintöjä ja lausuntoja 25/2014).

Viite: Lausuntopyyntö 26.6.2014 OM 6/33/2013, OM005:00/2013

YLEISTÄ

Pirkanmaan käräjäoikeuden näkökulmasta oikeusavun nykyiseen organisaatioon ei ole muutostoiveita. Päinvastoin, kun Tampereella on oikeusaputoimistojen palveluja hyvin saatavissa, on tämä näyttäytynyt toimivana oikeudenhoitona. Esimerkiksi lasten huolto- ja elatusapuriidoissa kumpikin asianosainen on voinut käyttää maantieteellisesti Tampereella sijaitsevan oikeusaputoimiston palveluksessa olevaa asiantuntevaa avustajaa. Mikäli oikeuden toimesta on tullut määrättäväksi asianosaiselle edunvalvoja, on oikeusaputoimistosta ollut saatavissa tehtävään julkinen oikeusavustaja kohtuullisessa aikataulussa. Prosessitoimien ei ole havaittu viipyneen oikeusaputoimistojen jonojen vuoksi. Käräjäoikeuteen päin ei ole ilmennyt ongelmia myöskään sen johdosta, että julkinen oikeusapu ja yleinen edunvalvonta ovat samassa toimistossa.

Pirkanmaan käräjäoikeus ei sinänsä vastusta organisaatiomuutosta, jos sitä julkisen oikeusavun ja/tai yleisen edunvalvonnan tai muiden toimijoiden esittämien argumenttien vuoksi pidetään tarpeellisenä. Muutoksia tehtäessä on kuitenkin aina riski, että nykyisen järjestelmän hyvät ominaisuudet menetetään. Tästä syystä on perusteltua, että vain selvästi tarpeelliset muutokset toteutetaan.

Toinen keskeinen lähtökohta kysymyksiin vastattaessa on ollut se, että nykyisessä niukkojen resurssien tilanteessa ei pidä tehdä ratkaisuja, jotka edellyttävät huomattavaa lisärahoitusta. Näin on erityisesti silloin, jos ratkaisujen pitkän aikavälin säästöjäkään ei voida ennakoida.

VASTAUKSET

1. Kanta julkisen oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan eriyttämiseen

Käräjäoikeudessa ongelmia ei ole havaittu. Muutos voisi poistaa jotkin esteellisyystilanteet, kun julkinen oikeusapu ja yleinen edunvalvonta ovat fyysisesti eri toimitiloissa. Käräjäoikeus ei vastusta muutosta, jos se on mietinnössä väitetyn tavoin kustannusneutraalisti toteutettavissa.

2. ja 3. Kanta kahdeksan ja kuuden oikeusapupiirin perustamiseen

Oikeusaputoimi on nykyisin organisoitu oikeusapupiireittäin. Käräjäoikeuden näkökulmasta rakenne on ollut toimiva. Käräjäoikeus pitää siten perusteltuna, että tämä organisointimuoto säilyy.

Kahdeksan ja kuuden oikeusapupiirin perustamisen hyödyt ja haitat ovat pitkälti samanlaiset. Hallinnon kustannukset ovat sitä pienemmät, mitä vähemmän piirejä on. Käräjäoikeus pitää kuitenkin kahdeksan oikeusapupiirin jaottelua parempana, koska se noudattaa oikeusministeriön oikeudenhoidon uudistamisohjelmassa vuosille 2013-2025 ilmaistua tavoitetta, että oikeusavun ja poliisin toimialuejako olisi yhtenevä.

4. Kanta koskien tehtäväkuvia

Kysymys on siinä määrin teknisestä muutoksesta, että käräjäoikeudella ei ole siihen lausuttavaa

5. Kanta yhdentoista oikeusaputoimiston muodostamiseen

Muutos lisäisi selvästi esteellisyystilanteita. Oikeusapupiirijaottelu on osoittautunut monella tavoin toimivaksi. Käräjäoikeus ei puolla tätä vaihtoehtoa.

6. ja 7. Kanta keskusviraston ja oikeusapuviraston perustamiseen

Useita oikeudenhoidon osa-alueita varten on jo perustettu keskusvirastoja ja oikeusavun kohdalla keskusvirasto- tai oikeusapuvirastorakenteesta voisi olla saatavissa hyötyjä. Nykyisessä resurssitilanteessa käräjäoikeus ei kuitenkaan puolla näitä malleja.

8. Parhaana pitämänne malli valtion oikeusaputoimistojen organisaatioksi ja perustelut kannallenne

Edellä lausuttuihin seikkoihin viitaten käräjäoikeus puoltaa kahdeksan oikeusapupiirin mallia. Oikeusapupiirirakenne on lähtökohtaisesti toimiva. Kahdeksan piirin mallissa toimialuejako noudattaa oikeudenhoidon uudistamisohjelmassa tavoitteeksi asetettua jakoa.

Lausunnon on valmistellut käräjätuomari, osastonjohtaja Virpi Pirhonen.

Laamanni

Antero Nuotto